

रि प्रोसेस्ड ग्रयानुएल उद्योग

औद्योगिक स्कीम

- परिचय र प्राविधिक पक्ष
- आर्थिक पक्ष

नेपाल सरकार
उद्योग मन्त्रालय
घरेलु तथा साना उद्योग विभाग
त्रिपुरेश्वर

रि प्रोसेस्ड ग्रयानुएल उद्योग

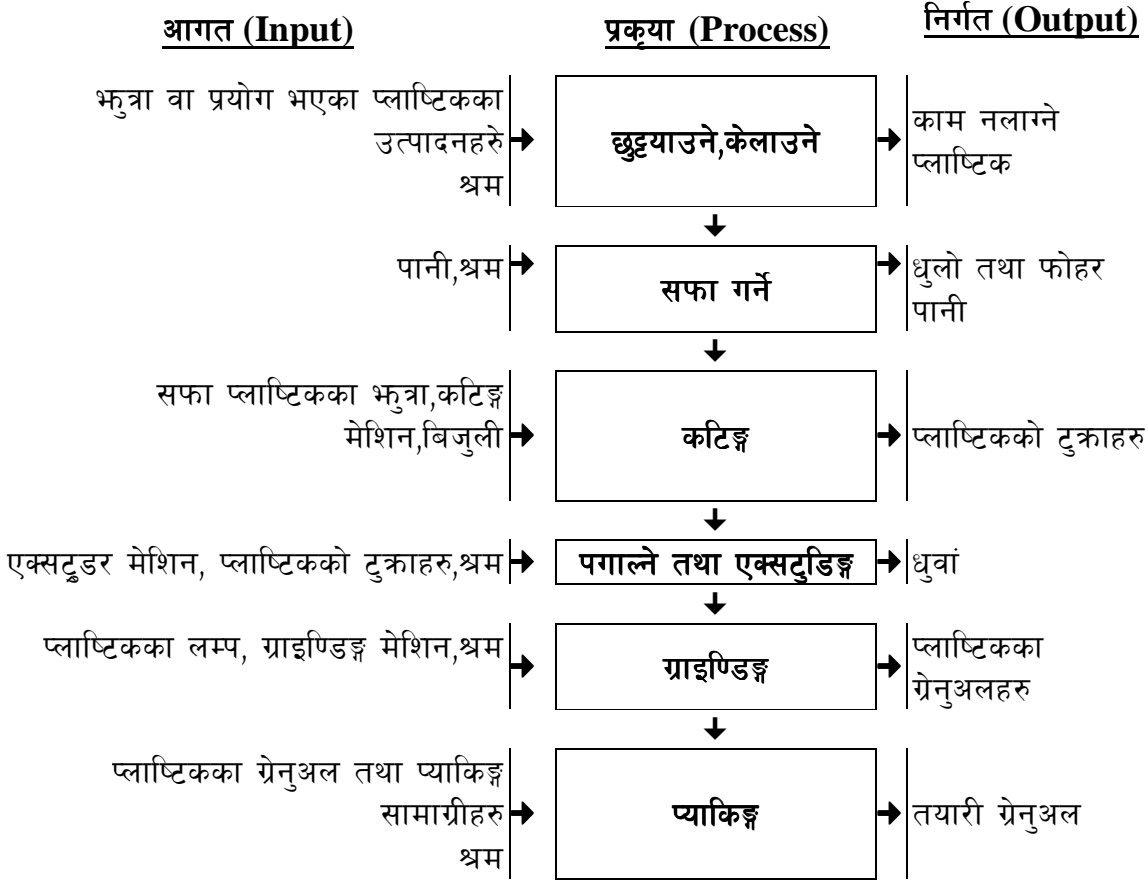
परिचय

आजको दुनिया प्लाष्टिकको भएको छ । जताततै तथा अधिकांस उत्पादनहरूमा कुनै न कुनै रूपमा प्लाष्टिकको प्रयोग भएको देखिन्छ । हाम्रो दैनिक प्याकिङ गर्ने र प्रयोग गरिने सामग्रीहरू (जस्तै भोला, डोरी, जुत्ता, ब्याग, दूधको प्याकेट,) प्लाष्टिकबाटै बनेका हुन्छन् । प्लाष्टिकबाट बनेका सामग्रीहरू सजिलै विषजन वा सङ्गे गल्ने नभएकाले पनि वातावरण संरक्षण गर्न यीनको पुन प्रयोग गर्नुपर्ने जरुरी पनि छ । प्लाष्टिकबाट वस्तु उत्पादन गर्ने संस्थाहरूले आफ्नो उत्पादनमा केही मात्रामा रि प्रोसेस्ड प्लाष्टिक ग्रेनुअलको प्रयोग गर्छन् । प्लाष्टिक ग्रेनुअलहरू बहिरबाट आयात हुने र पेट्रोलियम पदार्थबाट बन्ने भएका र यीनको मूल्य घटबढ भई राख्ने तथा ल्याउन महंगो पनि हुने भएकोले प्लाष्टिक बाट सामग्री बनाउने कारखानाहरूमा रि प्रोसेस्ड प्लाष्टिक ग्रेनुअलको प्रयोग बढदो छ । रि प्रोसेस्ड प्लाष्टिक ग्रेनुअलबाट सामग्री बनाउदां सस्तो हुने भएको र वातावरण संरक्षणमा सहयोग समेत पुग्ने भएको हुदां रि प्रोसेस्ड प्लाष्टिक ग्रेनुअलको बजार माग राम्रो हुदै गएकोले यो स्किम तर्जुमा गरिएको छ ।

बस्तु उत्पादन प्रकृया:

१. भुत्रा वा प्रयोग भएका प्लाष्टिकका भोला, सपिङ्ग ब्याग जस्ता अन्य उत्पादनहरू विभिन्न श्रोतबाट संकलन गर्ने । संकलित सामग्रीलाई तीनका प्रकार, किसिम तथा रङ्गका आधारमा छुट्टयाउने ।
२. छुट्टयाइएका भुत्रा वा प्रयोग भएका प्लाष्टिकका भोला, सपिङ्ग ब्याग जस्ता अन्य उत्पादनहरूलाई धुने तथा सफा गर्ने ।
३. सफा भएका प्लाष्टिकहरूलाई कटिङ्ग मेशिनमा राखी स-साना टुक्रा बनाउने ।
४. काटिएका टुक्राहरूलाई एक्सट्रुडर मेशिनमा राखी पगाली प्लाष्टिकको लम्प वा वार बनाउने ।
५. ती लम्प वा वारहरूलाई ग्राइण्डिङ्ग मेशिनमा राखी आवश्यक साना साइजका ग्रेनुअलहरू बनाउने ।
६. बनेका ग्रेनुअलहरूलाई आवश्यक परिमाणमा प्याक गरि बिक्री वितरण गर्ने ।

उत्पादन प्रकृया प्रवाह (Flow chart)

वातावरणीय पक्ष

प्रदुषणको किसिम

प्रस्तुत उद्योगबाट खास गरी निम्नानुसारको खेर पदार्थको निस्काशन वा प्रदुषणबाट वातावरणमा असर पार्न सक्ने देखिन्छ ।

सि.नं.	प्रदुषणको किसिम	निश्कासन हुने बस्तुहरू	रोकथामका उपायहरू
१	ठोस खेर पदार्थ	प्रयोग नभएका काम नलाग्ने प्लाष्टिक तथा प्याकिगं सामग्रीहरू	सकलन गरी पुनः प्रयोग वा सुरक्षित विर्षजन गर्नुपर्ने ।
२	तरल खेर पदार्थ	सफा गर्न प्रयोग भएको पानी	खाल्डो बनाई खेर गएको पानी जम्मा पारी सफा पानी मात्र पठाउने ।
३	ध्वनी प्रदुषण	कटिङ्ग,ग्राइण्डिङ्ग मेशिन तथा अन्य मेशिनहरूको आवाजले हल्का ध्वनी प्रदुषण हुने देखिन्छ ।	मेशिनहरूको समय समयमा मर्मत, लुब्रिकेशन गर्ने, ध्वनीकम गर्ने साधानहरू प्रयोग गर्ने
४	वायु प्रदुषण	त्यस्तो असर पर्ने केमिकलहरू प्रयोग हुने नभएकोले वायु प्रदुषण हुदैन, प्लाष्टिक पगाल्ने प्रकृत्यामा धुवां तथा गन्ध उत्पन्न हुने छन् ।	वृक्षारोपण र चिमनी बनाई धुवां बाहिर पठाउने र एकभष्ट पखां राख्ने ।

सरसफाई

उत्पादनस्थल को दैनिक दुई पटक फिनाएल पानीले सरसफाई गर्नु पर्छ । मेशिन औजारहरूलाई प्रयोग गरेर काम समाप्त भएपछि सफा गरी औजारहरू सुरक्षित तरिकाले निर्दिष्ट स्थानहरूमा राख्नु पर्छ । फोहर मैलालाई तोकेको स्थानमा विसर्जन गर्नुपर्छ ।

कामदारहरूको स्वास्थ्य र सुरक्षा

कामदारहरूलाई आवश्यक मात्रामा र समय समयमा मास्क, पजा, एप्रोन, जुता तथा टोपी दिनुपर्छ । कामदारहरूलाई काम गर्ने मेशिन र प्रकृयाबारे जानकारी समय समयमा गराउनु पर्छ । कामदारहरूको स्वास्थ्य परीक्षण वर्षमा कम्तीमा एक पटक गराउनु पर्छ । बढी भारी सामान ओसार पसार गर्नु परेमा उर्पयुक्त गाडा वा साधनको प्रयोग गर्नुपर्छ । आवश्यक मात्रामा प्राथमिक उपचारका सामग्रीहरू उत्पादन स्थलमा हरसमय राख्नु पर्दछ । कामदारहरूलाई स्वास्थ्य वा काम गर्दा लागेका अप्ठ्यारा बारे समय समयमा अन्तरकृया गरी पुष्टपोषण लिनुपर्छ र आवश्यक सुधारहरू गर्नुपर्छ ।

ध्वनी प्रदुषण:

यस किसिमको उद्योगमा खासै ध्वनी प्रदुषण हुदैन । तर कटिङ्ग, ग्राइण्डिङ्ग मेशिन चल्दा उत्पन्न हुने ध्वनीले कसैलाई असर गरेको लागेमा इयर प्लग दिनु पर्छ ।

ट्रेनिङ्ग:

१. कामदार कर्मचारीहरूलाई काममा लगाउनु भन्दा पहिला तीनलाई कार्यस्थल देखाई प्रयोग हुने मेशिन र प्रकृया बारे जानकारी तथा तहां रहेका सम्भावित जोखिम तथा असरहरू बारे जानकारी दिनु पर्छ ।
२. उद्योगमा बिधमान जोखिमहरूबारे जानकारी दिएपछि त्यसबाट बच्ने उपाय तथा प्रयोग गर्ने साधनहरू र केही भएमा के के गर्ने र कसलाई सम्पर्क गर्ने जानकारी समेत दिनुपर्छ ।
३. नयां कामदारहरूलाई तीनले गर्नु पर्ने कार्यको जानाकारी गराई पुरानाको निर्देशन अन्तर्गत राखी ट्रेनिङ्ग दिई केही समय कार्य गराउनु पर्छ ।
४. कामदारहरूलाई वर्षमा कम्तीमा दुई पटक उर्पयुक्त , उत्प्रेरणा दिने खालका आवश्यक विषयका ट्रेनिङ्गहरू दिनु पर्छ ।
५. सबै कामदारहरूलाई प्राथमिक उपचार सम्बन्धी तालिम दिनु पर्छ ।
६. कामदारहरूलाई नयां प्रकृया वा मेशिनहरूबारे बेला बेलामा आन्तरीक वा बाह्य तालिम दिनु पर्छ ।

अग्नी तथा विद्युतिय आकस्मिक घटना:

अग्नी तथा विद्युतिय आकस्मिक घटनाबाट बच्न र बचाउन उद्योगस्थलमा पर्याप्त र उपर्युक्त स्थानहरूमा अग्नी निवारक यन्त्र (Fire Extinguisher) तथा बालुवा र आगो निभाउन प्रयोग हुने भाडांहरू तथा उपकरणहरू राख्नु पर्छ । सबै कामदारहरूलाई अग्नी निवारक यन्त्रहरू प्रयोग गर्न सिकाउनु पर्छ । विद्युतीय लाइनहरू (Electrical Wirings) को चेकजाचं ६ - ६ महीनामा गर्नु पर्छ, प्रयोग हुने विद्युतिय स्विचहरू औद्योगिक किसिमका (Spark proof) र पर्याप्त क्षमताका हुनुपर्छ ।

- १ परियोजनाको नाम
२ वार्षिक उत्पादन क्षमता

रि प्रोसेस्ड ग्रयानुएल

रि प्रोसेस्ड ग्रयानुएल	५४	मे. टन

- ३ कारखाना स्थापना हुने स्थान
४ वार्षिक काम गर्ने समय

शहरी क्षेत्रहरु र आसपासका यातायात, विद्युत, सुलभ क्षेत्र
दैनिक ८ घण्टा, वार्षिक ३०० दिन

५	कुल पूँजी लगानी		३,८७४,०००।००
	क) चालु पूँजी	५००,०००।००	
	ख) स्थिर पूँजी	३,३७४,०००।००	

६	वित्तिय संस्थाबाट ऋण		२,३२४,४००।००
	क) दिर्घकालिन ऋण	२,०२४,४००।००	
	ख) अल्पकालिन ऋण	३००,०००।००	

७	मुनाफाको प्रतिफल प्रतिशतमा		२९
	क) कुल पूँजी लगानीमा		२९

८	पार विन्दु		५६
	क) प्रतिशतमा		५६
	ख) मूल्यमा		२,४९८,३९२।२२

९	मुनाफा		७९८,५६८।००
	क) वार्षिक आमदानी	४,३२०,०००।००	
	ख) वार्षिक खर्च	३,५२१,४३२।००	

१०	रोजगारी	जनामा	जम्मा	६		
रि प्रोसेस्ड ग्रयानुएल						
शहरी क्षेत्रहरु र आसपासका यातायात, विद्युत, सुलभ क्षेत्र						
औद्योगिक स्कीम						
स्थिर पूँजी विवरण		परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	१,३२०,०००।००
१	जग्गा ०।५ रोपनी	६	आना	२०००००	१,२००,०००।००	
	जग्गा विकास	१,२००,०००।००	प्रतिशत	१०	१२०,०००।००	

२	निर्माण	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	१,२५४,०००।००
	क) कारखाना (सेड)	१०००	वर्गफिट	७००	७००,०००।००	
	ख) गोदाम घर	४००	वर्गफिट	७००	२८०,०००।००	
	ग) कार्यालय घर	२००	वर्गफिट	८००	१६०,०००।००	
	घ) विद्युतिकरण				११४,०००।००	

३	मेशिन औजार	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	६७५,०००।००
क)	Extruder	१	थान	५००,०००।००	५००,०००।००	
ख)	Grinder	१	थान	५०,०००।००	५०,०००।००	
ग)	Exhaust Fans	५	थान	५,०००।००	२५,०००।००	
घ)	Dies	२		५०,०००।००		
ङ)	Water pipe line	L/S			२५,०००।००	
च)	MS Tube	L/S			२५,०००।००	
छ)	Miscellaneous (Exhaust fan, mask, others)				५०,०००।००	

४	फर्निचर तथा फिक्सचर अफिस इकुपमेन्ट					५०,०००।००
५	उद्योग लगानी हुनु पूर्व खर्च					५०,०००।००
६	तथा उद्योग सुंचालन हुन अघिको खर्च					२५,०००।००

७	कुल स्थिर पूँजी					३,३७४,०००।००
	चालु पूँजी विवरण		परिमाण	एकाई	जम्मा	५००,०००।००
क)	कच्चा माल मौज्दात	३०	दिन		१६४,०००।००	
ख)	प्रशोधनमा रहने	२	दिन		१९,१८७।००	
ग)	तैयारी माल मौज्दात	१४	दिन		१३४,३०९।४७	
घ)	उद्योगो विक्रि दिन	१९	दिन		१८२,५०३।४७	
	चालु पूँजी लगानी				५००,०००।००	

कुल पूँजी लगानी	३,८७४,०००।००
कुल स्थिर पूँजी लगानी	३,३७४,०००।००
कुल चालु पूँजी लगानी	५००,०००।००

वार्षिक उत्पादन खर्च

स्थिर खर्च

१	हास कट्टी	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	१४०,२००।००
क)	भवन	१,२५४,०००।००	प्रतिशत	५	६२,७००।००	
ख)	मेशिन औजार	६७५,०००।००	प्रतिशत	१०	६७,५००।००	
ग)	फर्निचर फिक्सचर	५०,०००।००	प्रतिशत	२०	१०,०००।००	

२	विमा १ प्रतिशतले (स्थिर मुल्यमा जग्गाको मुल्य बाहेक)					२०,५४०।००

३	ब्याज दिर्घकालिन ऋण	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	२६३,९७२।००
		२,०२४,४००।००	प्रतिशत	१३		२६३,९७२।००

४	अप्रत्यक्ष कर्मचारी	परिमाण	एकाई	दर	वार्षिक	
क)	ब्यबस्थापक	१	जना	१५०००	१८००००	४०३,२००।००
ख)	लेखापाल	१	जना	८०००	९६०००	
घ)	पाले पियन	१	जना	५०००	६००००	
ङ)	उत्प्रेरण भात्ता, थप भात्ता				६७२००	

५	कार्यालय खर्च					१७३.४००१००
क)	मसलन्द छपाई अफिस समान				२०,०००१००	
ख)	भत्ता परिवहन				२५,०००१००	
ग)	मर्मत सभार				२५,०००१००	
घ)	दस्तुर महशुल				१०,०००१००	
ड)	भैपरी तथा अन्य				२५,०००१००	
च)	स्थिर विद्युत खर्च	३०	केभिए	१९०	६८,४००१००	

६	लेखा परिक्षण					१५,०००१००

७	कुल स्थिर खर्च					१,०१५,५१२,१००

चल खर्च विवरण

८	कच्चा माल	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	१,६४०,०००१००
क)	स्क्र्याप प्लाष्टिक	६३	मिटर	२५,०००१००	१,५७५,०००१००	
ख)	क्लिनिङ्ग कमीकलस्		L/S		१५,०००१००	
ग)	प्याकिङ्ग सामग्री				५०,०००१००	

९	प्रत्यक्ष कामदार	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	२०४,०००१००
क)	दक्ष कामदार	१	जना	७,०००१००	८४,०००१००	
ख)	अदक्ष कामदार	२	जना	५,०००१००	१२०,०००१००	

१०	उत्पादन तथा अन्य खर्च	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	४२९,९२०१००
क)	विद्युत	५७६००	युनिट	६७	३८५,९२०१००	
ख)	पानी				१५,०००१००	
ग)	मर्मत सभार				१०,०००१००	
घ)	जगेडा पार्ट पूजा आदी				५,०००१००	
ड)	अन्य				६,०००१००	

११	ब्याज अल्पकालिन ऋण	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	२४०,०००१००
		३००,०००१००	प्रतिशत	१५	४५,०००१००	

१२	कुल चल खर्च					२,५०५,९२०१००

१३	कुल वार्षिक उत्पादन खर्च					३,५२९,४३२,१००

	आम्दानी विक्री विवरण	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	४,३२०,०००१००
क)	Reprocessed Plastic Granules	५४	टन	८०,०००१००	४,३२०,०००१००	

मूनाफा	७९८५६८१००
वार्षिक बिक्रीबाट आम्दानी	४,३२०,०००।००
वार्षिक उत्पादन खर्च	३,५२१,४३२।००

वित्तीय विश्लेषण तालिका

पार विन्दु		
पार विन्दु प्रतिशतमा		५६
पार विन्दु मूल्यमा		२,४१८,३१२।२२
कच्चा मूल्य १० प्रतिशत बढेमा		
कच्चा मूल्यको मूल्य		१,८०४,०००।००
कुल चल खर्च		२,६६९,९२०।००
कुल स्थिर खर्च		१,०१५,५१२।००
विक्रीबाट आम्दानी		४,३२०,०००।००
पार विन्दु प्रतिशतमा		६२
पार विन्दु कच्चा पदार्थको मूल्य १० प्रतिशत घटेमा		
कच्चा मूल्यको मूल्य		१,४७६,०००।००
कुल चल खर्च		२,३४१,९२०
कुल स्थिर खर्च		१,०१५,५१२।००
विक्रीबाट आम्दानी		४,३२०,०००।००
पार विन्दु प्रतिशतमा		५१
प्रतिफल विश्लेषण		
लगानीको प्रतिफल प्रतिशतमा		२१
स्वलगानीको प्रतिफल प्रतिशतमा		५२

नगद प्रवाह विश्लेषण

वर्ष	वार्षिक उत्पादन क्षमता प्रतिशतमा	विक्रीबाट आम्दानी
१ वर्ष	५०	२,१६०,०००।००
२ वर्ष	६०	२,५९२,०००।००
३ वर्ष	७०	३,०२४,०००।००
४ वर्ष	८०	३,४५६,०००।००
५ वर्ष	९०	३,८८८,०००।००